

GIDS OVER HET JODENDOM VOOR POLITIEDIENSTEN

Publicatie geproduceerd door de CEJI - Une Contribution Juive pour une Europe Inclusive (Een Joodse bijdrage aan een inclusieve Europa), in samenwerking met de UEJB, Unie van Joodse studenten in België, als onderdeel van het project "Jeunes Contre l'Antisémitisme/Jongeren Tegen Antisemitisme (JCA/JTA)", ondersteund door de cel "Égalité des chances (Gelijke Kansen), FOD justitie.

© 2023 CEJI Alle rechten voorbehouden.

Materiaal uit deze publicatie mag vrijelijk worden gebruikt en gekopieerd voor educatieve en andere niet-commerciële doeleinden, op voorwaarde dat elke reproductie of verwijzing het volgende erkent:
Bron: Jeunes Contre l'Antisémitisme/Jongeren Tegen Antisemitisme © 2023 CEJI.

De originele versie is geschreven door CST, Community Security Trust, en is aangepast door CEJI als onderdeel van haar Europese project "Facing Facts Online".

www.facedfactsonline.eu www.ceji.org www.uejb.org

We willen graag onze hartelijke dankbaarheid betuigen aan de professionelen die deelgenomen hebben aan de overleggroep van de politie. Zij hebben ons geholpen om de inhoud van de brochure aan te passen aan de behoeften van het veld en de meest gebruikelijke terminologie.

Inhoud

Inleiding	3
Mannelijke en vrouwelijke Joden en het Jodendom	4
Sjabbat	5
Joodse feestdagen	6
Kalender van Joodse feestdagen	10
Voeding	11
Relatie tot het lichaam en fysieke interacties	11
Joodse kleding en huizen	12
Synagoge, gebeden en gemeenschapsgebouwen	13
Cyclus van het Joodse leven	15
Collectief geheugen: de impact van de Shoah	17
Verwijzingen naar de huidige wetgeving en enquêtes over de perceptie van slachtoffers van antisemitisme	17
Handige links naar informatieve bronnen over het Jodendom en antisemitisme	20
Woordenlijst	21

Als u wilt dat jonge mensen die opgeleid zijn als onderdeel van dit project de brochure aan uw team presenteren, neem dan contact met ons op via het volgende e-mailadres:
jca@uejb.org.

De informatie in deze brochure is bewust algemeen, de identiteit van het Jodendom en het antisemitisme zijn complex, net als het feit dat er veel functies zijn binnen de politie.

Deze publicatie maakt deel uit van de onlinecursus van
"Facing all the facts" over herkenning en identificatie
van antisemitische haatmisdrijven.
www.facingfactsonline.eu • www.facingfacts.eu

Originele versie geschreven door CST, aangepast door CEJI

Inleiding

Deze publicatie is tot stand gekomen in het kader van het project "Jeunes Contre l'Antisémitisme/Jongeren Tegen Antisemitisme (JCA/JTA)", een initiatief gefinancierd door de cel Egalité des Chances (Gelijke Kansen), FOD Justitie en gezamenlijk geleid door de UEJB, Unie van Joodse studenten in België en door CEJI, Une Contribution Juive pour une Europe Inclusive (Een Joodse bijdrage aan een inclusieve Europa), om de verschillende overheidsfunctionarissen op het gebied van Justitie, Volksgezondheid en Politie bewust te maken over een betere ondersteuning van de Belgische Joodse bevolking.

Het is belangrijk op te merken dat de brochures zijn aangepast aan de specifieke behoeften van de betrokken doelgroepen. Naast onderzoek en belangenbehartiging is training één van de hoofdactiviteiten van dit project. Deze brochure vormt een belangrijk element bij het herkennen en identificeren van indicatoren van vooroordelen voor het maatschappelijk middenveld en wetshandhavers.

De training en activiteiten voor de presentatie van deze brochures zullen worden uitgevoerd door jonge Joodse volwassenen (18-30 jaar oud) die opgeleid en begeleid zijn door CEJI- en UEJB-medewerkers. In deze brochure zullen we, ten behoeve van inclusief taalgebruik, de term "Joden" gebruiken om te verwijzen naar mannelijke en vrouwelijke Joden.

Deze publicatie zal het mogelijk maken om op het niveau van de openbare diensten (politie, justitie, gezondheid) een presentatietraining beginnen, die een belangrijk instrument zou kunnen vormen en altijd beschikbaar is om de contacten tussen deze diensten en Joden te verbeteren.

Dit project heeft tot doel ideeën en instrumenten te delen waarmee de verschillende sectoren kunnen bijdragen aan het minimaliseren van stereotypen en vooroordelen, en de strijd tegen antisemitisme, om zo een serene en vreedzaam Joodse leven in België te bemoedigen.

We willen ook twee organisaties noemen:

We vermelden ook graag de twee interne diensten voor het bewaken van de gemeenschap, de CICB (Centraal Israëlitisch Consistorie van België) en de SHMIRA (Joodse veiligheidsorganisatie CKJGA).

- De CICB werkt op verschillende manieren samen met de politie: 1) Contactpunt tussen de politie en de verschillende organisaties en leden van de Joodse gemeenschap. Dit is vooral belangrijk tijdens hoge alarmniveaus, maar ook als de politie specifieke ondersteuning of uitleg van de gemeenschap nodig heeft; 2) Ondersteunende werkzaamheden bij het veiligstellen van gemeenschapsactiviteiten voor en tijdens deze activiteiten; 3) Informatie verzamelen over bedreigingen voor de Joodse gemeenschap en antisemitisme; 4) Het psychologische responsteam kan hulp en troost bieden aan iedereen die door een kritiek incident getroffen is.
- SHMIRA werkt al meer dan 15 jaar nauw samen met de verschillende veiligheidsactoren in België, zowel op lokaal, regionaal als federaal niveau. SHMIRA is een aanspreekpunt tussen de aangesloten organisaties en de verschillende autoriteiten (lokale en federale politie, crisiscentrum, enz.). Zo wisselt het informatie uit over risico's en dreigingen en coördineert het beschermende maatregelen tijdens evenementen.

Mannelijke en vrouwelijke Joden

Het jodendom is de religie van het Joodse volk en is na ongeveer 4000 jaar één van de oudste religieuze tradities die nog steeds wordt beoefend. Haar waarden en geschiedenis vormen een belangrijk onderdeel van de fundamenteën van het christendom en de islam. Er zijn ongeveer 15 miljoen Joodse mensen in de wereld (Berman Jewish DataBank, 2017). De Joodse bevolking in België wordt geschat op ongeveer 30.000 mensen.

We spreken vaak over Joden in relatie tot religie: het jodendom. De Joodse identiteit is echter niet beperkt tot religie.

Jood-zijn, of de Joodse identiteit, kan gebaseerd zijn op religie, cultuur en/of afkomst:

- Religie: Het Jodendom vertegenwoordigt het religieuze aspect van de Joodse identiteit. Jood-zijn wordt als praktiserend gedefinieerd in halacha (Joodse wet): het kan overgedragen worden door de moeder (als ze Joods is), of door bekering.
- Cultuur: Sommige Joodse mensen beschouwen hun Joodse identiteit als cultureel erfgoed. Ze kunnen hun Joodse identiteit uitdrukken door het vieren van feestdagen (op een culturele in plaats van een religieuze manier), familietradities, talen (Hebreeuws spreken of een Diaspora-dialect), etc.
- Afkomst: Iemand stamt af van een Joodse ouder.

De identiteit van een jood omvat dus ten minste één van deze drie aspecten.

Een grote diversiteit

Sommige Joden houden zich strikt aan de geboden van de Joodse geschreven wet (Thora) en de mondelinge wet (Talmud). Deze zijn te herkennen aan bepaalde kleding, vooral in zekere Antwerpse wijken. Anderen kleden zich zoals de meerderheid van de bevolking, zonder enige onderscheidende kenmerken.

Sommigen hebben misschien meer beperkte of niet-bestaande niveaus van religieuze praktijk. Ze identificeren zich echter net zo goed als Joods.

Zoals in alle religies bestaan er een hele reeks rituele voorwerpen, zoals leren gebedsriemen, grote palmblederen, grote omslagdoeken, etc.

De geschiedenis van het Joodse volk is zeer rijk. Niettemin moet er rekening gehouden worden met veel traumatische elementen sinds de geboorte van het Joodse volk, in het bijzonder met het belangrijkste hedendaagse evenement, de Shoah. De Shoah is de systematische uitroeiing van het Joodse volk door de nazi's.

Sjabbat

Sjabbat, ook wel sjabbos/sjabbes genoemd (in het Jiddisch, een dialect van de Oost-Europese Joodse diaspora), is één van de belangrijkste elementen van de Joodse religie. Sommige Joden werken niet, ter herdenking van Gods rust op de zevende dag van de schepping van de aarde. Joden gaan traditioneel met hun gezin naar de synagoge, en vieren de dag in het gezelschap van familie en vrienden met een feestelijke maaltijd.

De beperkingen die van toepassing zijn op sjabbat zijn talrijk en uitgebreid, en alleen in levensbedreigende noodsituaties wordt er van afgeweken.

Aandachtspunten

Niet-dringende misdrijven worden over het algemeen pas na de sjabbat of na de feestdag gemeld, omdat:

- Praktiserende Joden geen verklaringen mogen schrijven of documenten mogen ondertekenen;
- Praktiserende Joden niet mogen telefoneren of zich mogen verplaatsen.

Wat wordt beschouwd als "werk"?

In een moderne context onthouden op sjabbat praktiserende Joden zich over het algemeen van activiteiten zoals:

- Alle soorten handelstransacties (winkels en bedrijven zijn gesloten);
- Het gebruik van vervoermiddelen;
- Het gebruik van elektrische apparatuur (bijvoorbeeld: telefoons, computers, televisie);
- Schrijven;

Sjabbat-tijd

Sjabbat begint op vrijdag ongeveer een uur voor het donker wordt, of 15 minuten voor zonsondergang. Daarom moeten praktiserende Joden het werk of de school op tijd verlaten om voor het begin van sjabbat thuis te komen.

Vitale noodsituaties

In een levensbedreigende situatie, als gevolg van een medische of andere noodsituatie, moeten de sjabbat-wetten worden genegeerd om levens te redden. Hulpdiensten moeten in dit geval worden gebeld alsof het elke andere dag is.

Joodse feestdagen

De Hebreeuwse kalender omvat veel Joodse feestdagen. In de rest van deze brochure worden alleen de bekendste en meest zichtbare weergegeven.

Punten van aandacht

De wetten die van toepassing zijn tijdens de feestdagen zijn vrijwel identiek aan die van sjabbat, en exact dezelfde veiligheidsmaatregelen dienen toegepast te worden:

- Veel mensen die de rest van het jaar niet regelmatig naar de synagoge gaan, doen dat tijdens de feestdagen. De synagogen zitten dan ook vol en in de omliggende straten is het vaak erg druk.
- Elke feestdag kan specifieke beveiligingseisen hebben.

De Joodse kalender heeft een aantal feestdagen en speciale dagen, ofwel ter herdenking van belangrijke gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis, of om bepaalde tijden van het jaar te vieren.

Rosj Hasjana (Joods Nieuwjaar)

Rosj Hasjana duurt twee dagen, in september of oktober, en wordt beschouwd als één van de belangrijkste dagen op de Joodse kalender. Dit is een gelegenheid om terug te kijken op het afgelopen jaar.

Punten van aandacht op Rosj Hasjana

- Veel synagogen hebben voorzieningen om het vele gelovigen uit te nodigen, ter plaatse of in de buurt.
- Op deze feestdag kunnen er aanzienlijke verkeers- en parkeerproblemen zijn.

Jom Kipoer (Grote Verzoendag)

Deze feestdag is de heiligste dag van de Joodse kalender. De gelovigen vragen vergeving voor de zonden die ze het afgelopen jaar begaan hebben, en betuigen hun berouw. Alle praktiserende Joden moeten zich, behalve in speciale gevallen, gedurende 25 uur (vanaf zonsondergang de dag ervoor tot het vallen van de volgende dag) onthouden van eten en drinken.

Vasten op Jom Kipoer kan het gedrag van sommige mensen verergeren omdat ze lange tijd niet eten of drinken.

Punt van aandacht:

- Op Jom Kipoer zijn synagogen de hele dag open en erg druk;
- Veel mensen gaan overdag naar huis voor een korte pauze tussen de gebeden door. Er kan de hele dag een constante stroom mensen op straat zijn.

Soekot (Loofhuttenfeest)

Deze feestdag begint vijf dagen na het einde van Jom Kipoer en herdenkt de tijdelijke huizen die de Hebreeën, volgens de Thora, in de woestijn bouwden na hun uittocht uit Egypte. Tijdens deze periode die acht dagen duurt kunnen praktiserende Joden eten en slapen in een vergelijkbare structuur, een soeka, behalve op sjabbat.

Pesach (Joods paasfeest)

Dit acht dagen lange feest, dat vaak samenvalt met het paasweekend, herinnert aan de bevrijding van de Hebreeën uit de slavernij in Egypte, zoals verteld in de Thora. Ter herinnering aan hoe snel ze ontsnapten, mag tijdens deze feestdag geen zuurdesem of gefermenteerd voedsel zoals brood, graan of bier worden geconsumeerd. Het dieet van praktiserende Joden tijdens deze feestdag is veel strenger dan normaal.

Chanoeka (Feest der lichtjes)

Deze vreugdevolle feestdag wordt gevierd door acht nachten lang elke avond een kandelaar (Chanoeka genoemd) aan te steken. Andere tradities zijn onder meer het eten van gefrituurd voedsel zoals donuts en aardappelpannenkoekjes, het geven van geschenken, en het organiseren van feesten.

Punten van aandacht tijdens Chanoeka

- Sommige Joodse gemeenschappen houden Chanoeka-ceremonies op openbare plaatsen.

Poerim (Lotenfeest)

Dit festival dat één dag duurt, herinnert het verhaal van Esther, een Joodse koningin in Perzië die een complot verijdelde van één van de adviseurs van de koning om alle Joodse vrouwen te vermoorden. Naast het verhaal dat in de synagoge wordt voorgelezen uit een speciale boekrol (Megilla), is het een dag gewijd aan gemeenschappelijke feesten en vieringen.

Punten van aandacht tijdens Poerim

- Het is een dag van vreugde en amusement waarbij zelfs op openbare plaatsen verkleedkleden gedragen worden.
- De traditie is dat veel mensen door de buurt lopen voor een liefdadigheidsactie en geschenken (eten) uitdelen aan vrienden.

Synagoge, Menora, Sefer Thora, Ster van David.
Fotocredits: Laura Soler Prats.

Kalender van Joodse feestdagen

FEEST	2023	2024	2025	2026	2027
POERIM	6 - 7 maart	21 - 24 maart	13 - 14 maart	2 - 3 maart	22 - 23 maart
PESACH	6 - 13 apr.	23 - 30 apr.	13 - 20 apr.	2 - 9 apr.	22 - 29 apr.
SJAVOEOT	26 - 27 mei	12 - 13 juni	2 - 3 juni	22 - 23 mei	11 - 12 juni
ROSJ HASJANA	16 - 17 sept.	3 - 4 okt.	23 - 24 sept.	12 - 13 sept.	2 - 3 sept.
JOM KIPOER	24 - 25 sept.	11 - 12 okt.	1 - 2 okt.	20 - 21 sept.	10 - 11 okt.
SOEKOT	29 sept. - 8 okt.	16 - 25 okt.	6 - 15 okt.	26 - 30 sept.	16 - 22 okt.
SIMCHAT THORA	8 okt.	25 okt.	15 okt.	4 okt.	24 okt.
CHANOEKA	7 - 15 dec.	25 dec. - 2 jan.	14 - 22 dec.	5 - 12 dec.	25 - 31 dec.

Voeding

De Hebreeuwse term "koosjer" betekent letterlijk "geschikt". Het heeft vervolgens de betekenis gekregen van "aanvaardbaar" of "toelaatbaar". De wetten van koosjer definiëren het voedsel dat geschikt is voor consumptie door een Joodse persoon.

Voor sommige praktiserende Joden moeten keukengerei, serviesgoed en bestek ook koosjer zijn. Zuivelproducten en voedingsmiddelen die vlees bevatten, moeten apart bewaard, gekookt, en geserveerd worden in verschillende potten en borden. Sommige Joden eten alleen in restaurants die onder toezicht staan van een erkende autoriteit.

Sommige supermarkten verkopen koosjer producten en er zijn ook specifieke koosjere winkels in bijna alle grote Europese steden, waar alleen koosjer producten te vinden zijn.

Bedrijven die herkenbaar zijn als Joods kunnen het doelwit zijn van antisemitische aanvallen. Daarom zou speciale aandacht kunnen worden besteed aan de beveiliging van deze inrichtingen, zoals speciaal toezicht.

Relatie tot het lichaam en fysieke interacties

Een belangrijk aspect met betrekking tot het lichaam is eerbaarheid. Deze term, tzniut genoemd, kan ook wel worden vertaald als bescheidenheid. Tzniut houdt zich vooral bezig met kleding, maar ook met iemands gedrag en houding, evenals hun sociale en intieme interacties. Dit heeft betrekking op zowel mannen als vrouwen, hoewel er cultureel en/of traditioneel meer aandacht is voor vrouwen.

Sommige Joodse mensen passen regels toe bij interactie met mensen van het andere geslacht (als ze niet getrouwd zijn). Hier zijn enkele voorbeelden die kunnen voorkomen bij interactie met praktiserende Joodse mensen: Sommige praktiserende Joden hebben liever geen fysiek contact met het andere geslacht; sommigen geven er de voorkeur aan niet alleen in dezelfde kamer te zijn met iemand van het andere geslacht. Het is niet altijd nodig dat er een derde persoon aanwezig is, de deur op een kier laten staan is meestal voldoende.

Ondanks alle regels die sommige Joodse mensen willen volgen, komt het leven op de eerste plaats, en als er gevaar dreigt, zullen deze regels over het algemeen als secundair worden beschouwd.

Joodse kleding en huizen

De volgende paragraaf laat zien hoe sommige praktiserende Joden zich kleden. Er moet echter worden opgemerkt dat niet-praktiserende Joden zich kleden zoals de meerderheid van de bevolking, zonder enig onderscheid.

Sommige Joodse mannen bedekken hun hoofd, meestal met een keppeltje dat ook wel kippa of jarmoeke wordt genoemd. Sommigen dragen misschien ook een kledingstuk met franjes, een tzitzit genaamd, als onderkleding, dat zichtbaar kan zijn onder hun middel. Sommige praktiserende Joodse getrouwde vrouwen bedekken hun haar of dragen te allen tijde een pruik als teken van bescheidenheid. Ze dragen alleen bescheiden kleding en de meesten dragen geen broeken, korte rokjes of korte mouwen.

Alle traditionele Joodse huizen zijn te herkennen aan hun mezoeza. Dit is een klein doosje met een Bijbelse tekst, geplaatst op de rechter deurpost van de meeste kamers in een Joods huis, ook bij de voordeur.

De mezoeza die boven de voordeur is geplaatst, maakt het pand herkenbaar als een Joodse woning. Als gevolg hiervan kunnen het gebouw of appartement, evenals degenen die erin wonen, worden blootgesteld aan antisemitische aanvallen, zoals graffiti en vandalisme, of zelfs een fysieke aanval in de buurt van de woning. De politie moet het slachtoffer of de slachtoffers van dergelijke aanvallen altijd vragen of er zichtbare religieuze symbolen waren die de aanvaller zouden kunnen doen geloven dat de slachtoffers Joods waren.

Mezoeza, woning in Brussel.

Synagoge, gebeden en gemeenschappelijke gebouwen

Joodse gemeenschappen zijn bijzonder divers, in termen van religieuze praktijken, politieke opvattingen, etniciteit en cultuur.

Meer dan ooit is het noodzakelijk om rekening te houden met de veranderlijkheid en diversiteit van gemeenschappen om stereotypen en vooroordelen te verminderen, evenals de reductieve visie van Joodse gemeenschappen.

Traditiegetrouw moeten alle praktiserende mannen en jongens ouder dan 13 jaar drie keer per dag bidden. Hoewel verschillende gebeden individueel kunnen worden gedaan, vereisen sommige de aanwezigheid van minstens tien mannen. Zo'n gebedsgroep, een minjan genaamd, is vooral belangrijk wanneer iemand een periode van rouw doormaakt.

Aandachtspunten

- Het is gebruikelijk dat een man die de synagoge binnengaat een hoofddeksel draagt (dienstpetten, mutsen of een keppel die over het algemeen te vinden zijn bij de ingang van de synagoge).
- Het maken van foto's, video's of het gebruik van andere opnameapparatuur is over het algemeen verboden in de orthodoxe synagoge. In de liberale/hervormde synagoge is dit wel mogelijk, maar er moet discretie worden betracht en het wordt altijd aanbevolen om toestemming te vragen aan het personeel van de synagoge.
- In sommige gemeenschappen is fysiek contact tussen mensen van het andere geslacht, zoals handen schudden of kussen, verboden. Bij een ontmoeting of interactie kunt u het beste hartelijk glimlachen, oogcontact maken en/of verbaal begroeten.
- Dagelijkse ochtendgebeden vinden meestal plaats tussen 06.00 uur en 09.00 uur en duren ongeveer 45 minuten. Kleine leren doosjes met Bijbelse teksten die bekend staan als tefilin en een gebedssjaal worden tijdens het gebed gedragen.
- De dagelijkse middag- en avondgebeden duren meestal ongeveer 15 minuten. Vrouwen bidden ook, maar ze zijn niet verplicht om gebedsriemen of sjaals te dragen tijdens het gebed. Elke synagoge heeft zijn eigen gewoonten.

- In de meeste synagogen zitten vrouwen apart van mannen, ofwel boven in de galerij of in een speciale ruimte naast de mannen. De mannen dragen de traditionele hoofddeksels. Getrouwde vrouwen mogen hun hoofd bedekken met hoeden, pruiken of sjaals en dienen zich bescheiden te kleden.

Hebreeuws is de traditionele taal van het Joodse gebed en wordt tijdens diensten en vieringen op uiteenlopende wijze gebruikt, afhankelijk van de denominatie.

Er zijn meestal gemeenschappelijke Joodse gebouwen in elke stad waar zich een gemeenschap bevindt. Ze organiseren vaak Hebreeuwse en Thora-lessen, evenementen voor leden van minder religieuze of niet-religieuze gemeenschappen, feesten, vieringen en jeugdcentra/jeugdbewegingen en vormen een belangrijk onderdeel van het leven van de Joodse gemeenschap. Duizenden kinderen doen op zaterdag mee aan jeugdverenigingen.

Joodse scholen

Afhankelijk van de grootte van de Joodse gemeenschap die in het gebied woont, kunnen er één of meer Joodse scholen zijn. Dit kunnen bijzonder gevoelige doelwitten zijn van antisemitische aanvallen. Samenwerking tussen wetshandhavers en Joodse gemeenschappen is essentieel om de bescherming van Joodse scholen en de kinderen die deze bezoeken te waarborgen. Het wordt aanbevolen dat politiepatrouilles in de buurt van Joodse scholen een goede relatie opbouwen met beveiligingspersoneel en schoolvrijwilligers. Een goede communicatie met het beveiligingspersoneel van de school kan leiden tot snellere identificatie van verdacht gedrag en een risicovolle situatie die politie-interventie vereist.

Cyclus van het Joodse leven

Geboorte

Eén van de meest gevolgde religieuze praktijken door de overgrote meerderheid van de Joodse wereldbevolking is die van de besnijdenis (briet mila). Deze vindt plaats wanneer de baby acht dagen oud is, of zo snel mogelijk daarna als het kind zwak is. De voornaam van het kind wordt vaak pas tijdens de besnijdenis bekend gemaakt. Meisjes krijgen meestal hun naam in de synagoge, vaak op de sjabbatdag na de geboorte.

Bar mitswa/bat mitswa

Wat betreft hun deelname aan vele religieuze rituelen, worden jongens op 13-jarige leeftijd erkend als volwaardige volwassen leden van de gemeenschap en dit is wanneer ze hun bar mitswa (letterlijk "zoon van bevel") vieren. De vrouwelijke tegenhanger is de bat mitswa, waarmee het jonge Joodse meisje haar religieuze meerderheid op de leeftijd van 12 jaar bereikt. De jongens en meisjes maken een intensieve studieperiode door die leidt tot dit fundamentele moment in het leven van een jood.

Huwelijk

Joodse bruiloften kunnen op elke dag van de week plaatsvinden, behalve op sjabbat, tijdens Joodse feestdagen, en in het bijzonder niet tijdens rouwperiodes. Een Joodse bruiloft kan overal plaatsvinden.

Begrafenis en rouw

Het lichaam mag nooit alleen worden gelaten vóór de begrafenis en het is essentieel dat er zo min mogelijk interactie mee is.

- Begrafenissen moeten zo snel mogelijk na het overlijden plaatsvinden, vaak dezelfde dag;
- In sommige gemeenschappen kan er een grote menigte op straat zijn om te rouwen om de overledene.

Begraafplaats in Schoonselhof, Antwerpen.
Fotocredits: Alexandre Liebhaberg.

Wanneer een jood overlijdt, is het van essentieel belang dat het lichaam te allen tijde met uiterste zorg en respect wordt behandeld. Er zijn speciale regels voor het voorbereiden van het lichaam op de begrafenis en het lichaam mag nooit onbeheerd worden achtergelaten. Crematie wordt door sommige Joodse mensen uitgevoerd, maar is ten strengste verboden in orthodox-Joodse gemeenschappen. Na de begrafenis rouwt de directe familie van de overledene zeven dagen thuis. Dit is de periode van sjivve.

Joods graf met kleine stenen.

Collectief geheugen: de impact van de Shoah

Hoewel er sinds de Shoah tientallen jaren zijn verstreken, zijn de Joodse gemeenschap en haar cultuur er nog steeds diep door getekend. De Shoah heeft de traditie, de cultuur en het algemene sentiment beïnvloed, maar ook de houding ten opzichte van het melden van een misdrijf of incident.

Elk jaar herdenken we op 27 januari de Internationale Dag ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de holocaust*. De kans is groot dat Joodse gemeenschappen en overheden in uw regio op deze dag publieke evenementen organiseren, zoals tentoonstellingen of evenementen. bedoeld om het publieke bewustzijn te vergroten.

* Het verdient de voorkeur om de term Shoah te gebruiken, de term 'holocaust' staat in het Oude Testament voor een dierenoffer op het altaar van de tempel.

Verwijzingen naar de geldende wetgeving en belevingsonderzoeken van slachtoffers van antisemitisme

Modern antisemitisme komt in verschillende vormen voor die niet altijd gemakkelijk te ontmaskeren zijn.

In België bestaat een wetgevend arsenaal dat onder meer discriminatie en de ontkenning van de Shoah bestraft met de volgende wetten:

- De wet genaamd "Wet van Moureaux" uit 1981, die bepaalde daden bestraft die zijn geïnspireerd door racisme of vreemdelingenhaat;
- De wet van maart 1995 die de ontkenning, minimalisering of rechtvaardiging van de Shoah verbiedt en bestraft;
- De wet van mei 2007 die bepaalde vormen van discriminatie bestrijdt;

- De omzendbrief betreffende het onderzoeks- en vervolgingsbeleid op het gebied van discriminatie en haatmisdrijven (COL13/2013) die “de verschillende betrokken wetgevingen opsomt, verduidelijkt de verwachtingen van magistraten en vraagt ook om de bijdrage van de politiediensten om zo ‘het onderzoek naar discriminatie en haatmisdrijven te verbeteren’ (bron: UNIA).

Tegenwoordig bestaan er verschillende Europese instrumenten om antisemitisme en de impact ervan op slachtoffers en Joodse gemeenschappen beter te begrijpen.

- Ontkenning van de Shoah en antisemitische haat zaaiende uitlatingen die aanzetten tot geweld en haat zijn in Europa bij wet verboden. Het doel van het [Kaderbesluit ter bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat \(2008\)](#) is het bestrijden van haat zaaiende uitlatingen en haatmisdrijven door middel van het strafrecht.
- In mei 2016, [heeft de Internationale Alliantie voor de Herdenking van de Holocaust \(IHRA\)](#) een [juridisch niet-bindende definitie](#) van de term antisemitisme voorgesteld, die veel landen hebben overgenomen.
- Op 1 juni 2017 heeft het Europees Parlement zijn eerste [resolutie](#) aangenomen over de bestrijding van antisemitisme, inclusief de IHRA-definitie van antisemitisme.
- In december 2018 heeft de Raad van de Europese Unie een [Verklaring over de strijd tegen antisemitisme](#) en het opzetten van een gemeenschappelijke veiligheidsaanpak goedgekeurd om Joodse gemeenschappen en instellingen in Europa beter te beschermen.
- [Het Bureau voor de grondrechten \(FRA\)](#) van de Europese Unie verzamelt en analyseert gegevens uit EU-landen, met name over antisemitische haatmisdrijven. Een jaarlijks FRA-rapport over antisemitische haatmisdrijven verzamelt gegevens uit internationale, gouvernementele en niet-gouvernementele bronnen.
- In 2018 voerde FRA een [grootschalig onderzoek uit naar ervaringen en percepties van antisemitisme onder de Europese Joden](#) waarin het onder meer mogelijk is om rechtstreeks uit de mond van de slachtoffers te begrijpen wat de redenen zijn voor hun onwil om incidenten te melden en hun gebrek aan vertrouwen in de rechtshandhaving en de publieke autoriteiten.

Aandachtspunten bij bepaalde specifieke termen (denigrerende taal, anti-Joodse beledigingen)

Als de aanvaller tijdens een aanval of een misdrijf tegen een jood denigrerende woorden of duidelijke verwijzingen naar de Shoah uitspreekt (bijvoorbeeld met betrekking tot de ovens van de nazi-concentratie- en vernietigingskampen), is het belangrijk dat de politieagent(e) deze woorden noteert in het rapport, omdat ze sleutelementen vertegenwoordigen voor de magistraat om te beoordelen of het een haatmisdrijf is en om de beslissing van de rechter over het antisemitische motief van het misdrijf te onderbouwen.

Bij twijfel of vragen over de te volgen werkwijze kan de politie voor suggesties of informatie contact opnemen met de Joodse organisaties/gemeenschappen. Joodse gemeenschappen zijn meestal beschikbaar tijdens werkuren, behalve op sjabbat, en kunnen gecontacteerd worden om de achtergrond van de kwestie uit te leggen, de politie te helpen toegang te krijgen tot bepaalde locaties en de communicatie te vergemakkelijken. Contactgegevens van Joodse gemeenschappen zijn meestal op internet te vinden.

In het licht van wat we tot nu toe hebben gezien, volgen hier enkele suggesties die u in gedachten kunt houden wanneer u met Joodse mensen omgaat, vooral om hen te steunen en bij te staan in het geval van een haatmisdrijf:

- Vermijd het beoordelen van Joden op basis van stereotypen die in stand worden gehouden door de media of de samenleving (bijvoorbeeld aannemen dat het slachtoffer rijk is omdat hij/zij Joods is, aannemen van loyaliteit en/of directe banden met Israël, etc.). Help en ondersteun slachtoffers met een open geest en vraag hun direct om opheldering of stel vragen.
- Werk rechtstreeks samen met Joodse gemeenschappen om dagelijkse problemen aan te pakken, zoals de veiligheid van Joodse locaties of minder ernstige, door haat gemotiveerde incidenten.
- Het is belangrijk dat de politie hulp biedt aan officiële lokale Joodse instellingen. Hulp van de burgermaatschappij kan zeer nuttig zijn bij het identificeren van slachtoffers en het aanmoedigen van hen om incidenten te melden, en kan waar nodig ook aanvullende ondersteuning bieden.
- De inzet voor verandering moet in de praktijk worden getoond door het opzetten en onderhouden van langdurige partnerschappen tussen de politie en de Joodse gemeenschappen, bijvoorbeeld door voorbeelden van positieve partnerschapsinitiatieven te delen met andere steden, regio's of landen in de EU.

- Maak waar nodig gebruik van het nauwe partnerschap met Joodse gemeenschappen/organisaties en/of internationale organisaties, politieke verklaringen, gedragscodes, samenwerkingsprotocollen, praktische gidsen en trainingsprogramma's om de politiestrijd tegen antisemitisme te verbeteren.
- Ambtenaren moeten tijdens hun algemene opleiding worden geïnformeerd over de geschiedenis en hedendaagse uitingen van antisemitisme.
- Bij identiteitscontroles, zoals eerder in deze gids vermeld, kan het zijn dat sommige Joodse vrouwen er de voorkeur aan geven behandeld te worden door iemand van hetzelfde geslacht.

Handige links naar informatieve bronnen over het Jodendom en antisemitisme

- [Online cursus over het identificeren en herkennen van indicatoren van antisemitische vooroordelen](#), Facing Facts Online, CEJI - A Jewish Contribution to an Inclusive Europe (Een Joodse bijdrage aan een inclusief Europa), maart 2019.
- [Richtlijnen voor het identificeren en observeren van antisemitisme online en offline](#), CEJI - A Jewish Contribution to an Inclusive Europe (Een Joodse bijdrage aan een inclusief Europa), 2016.
- [Debunking Myths about Jews \(Het ontkrachten van mythen over Joden\)](#), Europees netwerk tegen racisme (ENAR), oktober 2015.
- [Antisemitisme voorkomen door middel van onderwijs: UNESCO-richtlijnen voor beleidsmakers](#), Onderwijs-, Wetenschappelijke en Culturele Organisatie van de Verenigde Naties (UNESCO) en Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten (ODIHR), 2018.
- [Holocaust Denial On Trial](#) (Ontkenning van de holocaust staat terecht).
- [My Jewish Learning](#) (Mijn Joodse leer).
- [Antisemitisme bestrijden door middel van onderwijs en leermiddelen](#).

Woordenlijst

Aangeven

Dit kan twee betekenissen hebben:

- het melden van een incident aan de politie of een organisatie;
- informatie verspreiden via persberichten of gepubliceerde rapporten, onder mensen of organisaties (overheidsautoriteiten, Europese/internationale instellingen, mensenrechteninstellingen, etc.) die actie kunnen ondernemen.

Antisemitisme

Discriminatie, vooroordelen of vijandigheid jegens Joden. Antisemitisme kan een theologische basis hebben, bekend als anti-Jodendom, een raciale basis (Joden werden bijvoorbeeld onder het nazisme als inferieur aan Ariërs beschouwd), of een politieke basis (de Joden zouden bijvoorbeeld proberen de wereld of de media te domineren). Antisemitisme wordt heel vaak geassocieerd met nazisme, maar het is niet alleen een fenomeen van extreemrechts en het kan zijn oorsprong vinden in verschillende extremistische ideologieën zoals extreemlinks en radicaal islamisme.

De term 'antisemitisme' werd bedacht door Wilhelm Marr, zelf een antisemiet, in de 19e eeuw, een periode waarin pseudowetenschappelijk onderzoek erop gericht was verschillende groepen, waaronder Joden, te racialisieren. Wilhelm Marr definieerde deze term als Jodenhaat. Hij gebruikte '-semitisme' om te benadrukken dat Jodenhaat niet gebaseerd is op religie, maar op een zogenaamd ras.

Sinds 2016 biedt de Internationale Alliantie voor de Herdenking van de Holocaust* (IHRA) een niet-juridisch bindende definitie van antisemitisme: "Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden, die tot uiting kan komen in haat jegens hen. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse individuen en/of hun eigendommen, tegen instellingen van de Joodse gemeenschap en tegen Joodse religieuze instellingen". Op 1 juni 2017 heeft het Europees Parlement deze definitie van antisemitisme aangenomen. Momenteel hebben meer dan dertig staten over de hele wereld de definitie geaccepteerd.

Als reactie op de IHRA-definitie kwamen er in 2021 nog twee andere definities naar voren: Nexus** en de Jerusalem Declaration on Antisemitism*** (JDA).

*De term holocaust wordt soms gebruikt in een internationale of Engelstalige context.

***"Antisemitisme bestaat uit anti-Joodse overtuigingen, houdingen, acties of systemische omstandigheden. Dit omvat negatieve overtuigingen en gevoelens ten opzichte van Joden, vijandig gedrag gericht tegen Joden (omdat ze Jood-zijn) en omstandigheden die Joden discrimineren en hun vermogen om als gelijken deel te nemen aan het politieke, religieuze, culturele, economische of sociale leven aanzienlijk belemmeren. Als belichaming van de collectieve Joodse organisatie en optreden, kan Israël het doelwit zijn van antisemitisme en antisemitisch gedrag. Het is dus belangrijk voor Joden en hun bondgenoten om te begrijpen wat antisemitisch is en wat niet, in relatie tot Israël." <https://israelantiantisemitism.com/the-nexus-document/>

****"Antisemitisme is discriminatie, een vooroordeel, vijandigheid of geweld tegen Joden als Joden (of tegen Joodse instellingen als Joden)."

www.jerusalemdeclaration.org

Antizionisme

Oorspronkelijk verwijst het woord "antizionisme" naar de principiële weigering om het bestaan of de legitimiteit van een Joodse staat te aanvaarden, onafhankelijk van de Palestijnse kwestie. Deze stroming kende veel Joodse vrouwen onder haar volgers, maar dat veranderde na de Shoah toen duidelijk werd dat Joden een veilige haven nodig hadden.

Tegenwoordig verwijst antizionisme naar kritiek op Israël die zo ver gaat dat het bestaansrecht van Israël als staat in twijfel wordt getrokken. Deze vorm van antisemitisme wordt aangewakkerd door extreemrechts en extreemlinks. Daarom zijn we onlangs getuige geweest van de geboorte van een ongecensureerde, praktisch "politiek correcte" vorm van antisemitisme.

Bar/bat mitswa

Zoals bij veel religieuze rituelen, worden jongens op 13-jarige leeftijd erkend als volwaardige volwassen leden van de gemeenschap, wanneer ze hun bar mitswa (letterlijk "zoon van bevel") vieren. De vrouwelijke tegenhanger is de bat mitswa, waarmee het jonge Joodse meisje de religieuze meerderheid op 12-jarige leeftijd bereikt. De jongens en meisjes volgen een periode van intense studie die leidt tot dit belangrijke moment in het leven van een Jood.

Chanoeka

Deze Joodse feestdag, ook wel bekend als het Feest der lichtjes, duurt acht dagen en wordt gevierd tussen eind november en december, wanneer de familie de Chanoeka aansteekt.

Diaspora

Historisch gezien betekent diaspora de "verspreiding van Joden over de hele wereld als gevolg van de vervolgingen uit de oudheid" (bron: CNRTL). Momenteel is de definitie uitgebreid naar andere populaties. Een diaspora is dus een bevolking die verspreid is over de grenzen van herkomst en die banden onderhoudt met de plaats van herkomst. Deze banden kunnen divers zijn, bijvoorbeeld cultureel, religieus, economisch, etc.

Haat-incident

Een daad die vooroordelen en discriminatie met zich meebrengt, maar niet als strafbaar feit kan worden aangemerkt. Vaak gaan deze incidenten vooraf aan, begeleiden ze of vormen ze de context voor haat zaaiende uitlatingen.

Haatmisdaad en -overtreding

Haat misdaden en -overtredingen zijn criminele of strafbare daden die ingegeven zijn door discriminatie of vooroordelen jegens een specifieke groep mensen of gemeenschappen. Ze kunnen onder meer gebaseerd zijn op geslacht, genderexpressie en -identiteit, seksuele geaardheid, etnische of nationale afkomst, religie, leeftijd, beperking of nationaliteit.

Haat zaaiende uitingen

Hoewel er geen wettelijke definitie bestaat, kunnen haat zaaiende uitlatingen ook gebaren, geschriften of uitingen omvatten die discrimineren en tegen een specifieke groep personen. Ze kunnen onder meer

gebaseerd zijn op geslacht, genderidentiteit, seksuele geaardheid, etnische of nationale afkomst, religie, leeftijd, beperking of nationaliteit. Vaak gaan deze incidenten vooraf aan, begeleiden ze of vormen ze de context voor haatovertradingen of -misdaden.

Indicatoren van vooringenomenheid

Objectieve feiten die aangeven of een incident mogelijk een discriminerend motief heeft, zoals slachtofferperceptie, tijdstip, datum en demografische verschillen tussen slachtoffer(s) en dader(s). Deze lijst met criteria is niet uitputtend en elk geval moet op basis van zijn eigen feiten en omstandigheden worden onderzocht.

Joden

Er zijn ongeveer 15 miljoen Joden in de wereld, waarvan 1,2 miljoen in Europa en 30.000 in België. Onder de 15 miljoen Joden bestaat er een grote diversiteit qua cultuur en afkomst.

Jodendom

De religie van het Joodse volk, die ongeveer 4000 jaar oud is, is één van de oudste religies die nog steeds wordt beoefend en vormt een belangrijk onderdeel van de fundamenteën van het christendom en de islam.

Jom Kipoer

Dit is de heiligste dag van het jaar in het Jodendom. Op deze dag bidden Joden intens en vasten ze ter voorbereiding op het komende jaar.

Joods gemeenschapsgebouw

Een Joods gemeenschapsgebouw is een algemene organisatie die representatief is voor vrijetijdsbesteding, sociale activiteiten, jeugdbewegingen en het gemeenschapsleven die ten dienste staat van de Joodse gemeenschap in een aantal steden. Joodse gemeenschapsgebouwen promoten de Joodse cultuur en erfgoed door middel van vieringen van feestdagen, Israël-gerelateerde programma's en andere Joodse educatieve activiteiten.

Jood-zijn

Jood-zijn of de Joodse identiteit kan gebaseerd zijn op de religie, cultuur en/of afkomst

- Religie: Het Jodendom vertegenwoordigt het religieuze aspect van de Joodse identiteit. Jood-zijn wordt daar gedefinieerd in halacha (Joodse wet): het kan overgedragen worden door de moeder (als ze Joods is), of door bekering.
- Cultuur: Sommige Joodse mensen beschouwen hun Joodse identiteit als cultureel erfgoed. Ze kunnen hun Joodse identiteit uitdrukken door het vieren van feestdagen (op een culturele in plaats van een religieuze manier), familietradities, talen (Hebreeuws spreken of een diasporadialect), etc.

- Afkomst: iemand stamt af van een Joodse ouder.

De identiteit van een jood omvat dus minstens één van deze drie aspecten.

Kippa

Ook bekend als kalotje of keppeltje (in het Jiddisch), is een kleine hoofdbedekking die door Joodse mannen wordt gedragen om respect voor God te tonen. Vaak gedragen door moderne praktiserende Joden.

Koosjer/Kasjroet

Kasjroet brengt enerzijds alle criteria samen die een voedingsmiddel (dierlijk of plantaardig) aanwijzen als toegestaan of niet voor consumptie, en anderzijds alle wetten die het mogelijk maken het te bereiden of geschikt te maken voor consumptie. Van voedsel dat aan deze wetten voldoet, wordt gezegd dat het koosjer, 'geschikt' of 'behoorlijk' voor consumptie is.

Koosjere winkel

De plaatselijke koosjere winkel is een centrale plek in het Joodse leven waar praktiserende Joden die koosjer eten, geschikte producten kunnen kopen.

Mannelijke en vrouwelijke bevoegde rabbijnen

Een religieus leider die het gebed in de synagoge mag leiden, advies mag geven over religieus en familierecht en mag optreden als spirituele gids voor een gemeente van Joden.

Nazi- en neonazistische symbolen

Er zijn een groot aantal nazi- en neonazistische symbolen. Bij deze een niet-uitputtende lijst:

- Nazigroet (sieg heil): groet geïnspireerd op een Romeinse groet die werd gebruikt door nazi's, neonazi's en extremisten.
- SS-symbool: symbool van de nazi-partijmilitie (Schutzstaffel).
- Groet met drie vingers: de groet met drie vingers, uitgevoerd door het uitstrekken van de duim, wijs- en middelvinger, wordt soms gebruikt als een nazipolitiek symbool, vooral in Italië en Duitsland.
- Quenelle: een gebaar bestaande uit het naar beneden reiken met één arm terwijl de hand van de andere arm op de schouder wordt gelegd, gecreëerd en gepopulariseerd door de Franse antisemitische humorist Dieudonné in 2005, en sindsdien overgenomen door andere Europese antisemitische extremisten. Het wordt gebruikt ter vervanging van de nazigroet.
- Swastika: Symbool van nazi-Duitsland en de nazipartij, gebaseerd op het omgekeerde

religieuze icoon dat gebruikelijk is in het hindoeïsme en andere dharma-religies.

Pesach (Joods paasfeest)

Ook bekend als Pasen. Pesach is een Joodse feestdag die plaatsvindt in de lente ter herinnering aan de uittocht uit Egypte, zoals verteld in de Thora, en deze duurt acht dagen. De eerste twee avonden eten de Joden een rituele maaltijd, de seder. Deze feestdag herinnert ons er ook aan dat alle mensen het recht hebben om vrij te leven en niet in slavernij gehouden kunnen worden.

Rosj Hasjana

Het Joodse Nieuwjaar, dat twee dagen lang wordt gevierd, helpt bij de voorbereiding op een betere toekomst.

Secundair slachtofferschap

Wanneer de reactie van de autoriteiten of een organisatie de ervaring van slachtofferschap vanuit het perspectief van het slachtoffer verergert. Hierbij kan gedacht worden aan de perceptie van een gebrek aan steun of reactievermogen, of zelfs aan een duidelijk vijandige houding.

Sjabbat

Sjabbat of sjabbos (in het Jiddisch), is één van de belangrijkste elementen van het Joodse geloof. Sommige Joden onthouden zich van "werken" op sjabbat, ter herdenking van Gods rust op de zevende scheppingsdag. Praktiserende Joden gaan traditioneel met hun gezin naar de synagoge op sjabbat en vieren de dag in het gezelschap van familie en vrienden met een feestelijke maaltijd.

Shoah

In een internationale of Engelstalige context ook wel holocaust* genoemd, is de Shoah een genocide die plaatsvond tijdens de Tweede Wereldoorlog toen nazi-Duitsland, geholpen door zijn collaborateurs, systematisch en opzettelijk zes miljoen Europese Joden vermoordde, oftewel twee derde van de Joodse bevolking van Europa, tussen 1941 en 1945. Joden waren het doelwit van deze uitroeiing als onderdeel van een groter gebeuren waarbij sprake was van genocide, vervolging en moord op andere groepen, waaronder en in het bijzonder de Roma en mensen met een beperking.

* Het verdient de voorkeur de term Shoah te gebruiken, de term "holocaust" verwijst in het Oude Testament naar een dierenoffer op het altaar van de tempel.

Synagoge - Bet Knesset (in het Hebreeuws), Sjoel (in het Jiddisch)

Gebouw waar Joden samenkomen om te bidden, al mogen ze ook elders bidden. De gemeenschappelijke gebeden in het Hebreeuws kunnen drie keer per dag plaatsvinden (vroeg ochtend, vroeg middag en avond) en soms vereisen ze de aanwezigheid van tien mannen. Sommige synagogen hebben een ark, een grote doosachtige structuur waarin zich de heilige rollen bevinden waarop de vijf boeken van het Oude Testament met de hand zijn geschreven.

Verslag over antisemitische incidenten

Veel Joodse organisaties verzamelen en analyseren gegevens over antisemitisme, die doorgaans één keer per jaar in een openbaar rapport worden gepubliceerd. De politie kan gebruikmaken van het verzamelen van gegevens van de Joodse gemeenschap, voor zover zij aanvullende informatie kan leveren aan de officiële statistieken en kan helpen het probleem van antisemitisme en de manier waarop dit zich in de regio manifesteert beter in kaart te brengen.

Verzwarende factor

De verzwarende factor is de “vooringenomenheid van de dader jegens het slachtoffer op basis van een bepaald criterium”. Een vooroordeel, haatmisdrijf of haatincident kan gebaseerd zijn op beschermde criteria zoals ras of etnische afkomst, religie/overtuiging, nationaliteit, leeftijd, beperking, geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of andere gronden.

Aantekeninge

A series of 28 horizontal dotted lines provided for taking notes.

Aantekeninge

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

